

האם החותנת אשמה תמיד?

עו"ד בני דון-יחייא

דבורה קיזר

אין לי בעיה עם זה שהחותנת שלי מבקרת אצלנו רק פעמיים בשנה, אמר מישהו, אבל למה היא נשארת כל פעם ארבעה חודשים? למה זה מצחיק? (לא את החותנות, אני משער), כי בין הגורמים המשבשים את היחסים הזוגיים שמור מקום של כבוד לבני-המשפחה, ובמיוחד להורי הצדדים. ומה שגורם לחיכוכים, מבקש נחמה בחיכוכים. לכן, כאשר אומרים חותנת - בלי שנרצה עולה חיוך רחב ומיד יש מי שיפצח בבדיחה מתאימה. קרובי המשפחה מגלים לא פעם מעורבות-יתר. לפעמים מרצון טוב, לפעמים מרצון רע. לפעמים מקנאה, לפעמים מטינה ולפעמים בשל בעיותיהם שלהם עצמם המושלכות על האחרים. שלא מדעת, קורה שהקרובים עוזרים דווקא להפחית מתחים: "אמא שלך אשמה!" (החמות היא שק האיגרוף שלו); "למדת מאבא שלך להתנהג כן!" (החם הוא קולט הרעמים שלה). האצבע המופנית כלפי ההורים היא תחליף נוח לעימות ישיר עם בן-הזוג.

האמא היהודיה - קשה איתה, אך אי-אפשר בלעדיה

החותנת תופסת מקום בולט בפולקלור של כל חברה שהיא, אבל דומה כי בתרבות היהודית המקום מכובד במיוחד. האמא היהודיה, היידישע מאמע, שונה ככל הנראה ממרבית החותנות. יש לה צורך מיוחד לעזור לבן או לבת שלה. היא מעורה יותר בגידול ילדיה, מרעיפה עליהם דאגה ואיכפתיות, והמעורבות הזאת ממשיכה לא פעם גם כאשר הגוזל פורס כנפיים (היא אומרת לו "עוף גזל", אבל באותה נשימה פולטת גם "אוף!") וכך הילדים ממשיכים להימצא תחת חסותה גם כשיש להם כבר ילדים משלהם. אבל הנתינה הגדולה של האמא היהודיה מהולה בשתלטנות, בטרחנות ובפולשנות. היא עושה זאת לא אחת באמצעות הצגתה כמי שמקריבה את חייה לטובת הילדים, הקרבה הנובעת מ"חובתה" האימהית להגן ולהתמסר לילדיה. מסר זה מעורר בילדים רגשי אשם ומוביל לגישה סלחנית ופייסנית כלפי הפולשנות הנמרצת של האמא הגדולה. הגישה הסטריאוטיפית כלפי האמא היהודיה מקורה בגברים, המייצרים את מירב ההומור. יש מקום להניח כי החיצים המורעלים כלפי החותנת הם חלק מההומור הגברי, שבחלקו שוביניסטי, כלפי נשים בכלל. האמא

היהודיה היא לא רק חותנת, אלא גם אשה. וכך, באמצעות התבדחות על חשבון החותנת, מיישב לעיתים קרובות הבעל חשבונות עם אשתו.

כולם רוצים להיות נשואים, אבל מי אמר שזה קל?

העימותים בין בני-הזוג בחיי הנישואין בלתי-נמנעים, והם משליכים בהכרח על היחס עם הורי בן-הזוג. מה בעצם קרה למוסד הנישואין? קרה לו, שממוסד מקודש ("הרי את מקודשת לי"), המושתת על חזה בלתי-כתוב בין איש לאשה אהבים, ושנועד להימשך "עד שהמוות יפריד בינינו" (והכוונה אינה למוות שבן-זוג אחד יעשה לימים לשני), הוא נתפס יותר ויותר כעוד סוג של שותפות. החדשות הטובות הן, שגם כיום אנשים בנויים בטבעם לקשר זוגי. החדשות הרעות הן, שאנשים אינם בנויים, בימינו הדיגיטליים יותר מאי-פעם, להתמיד בקשר הזה. אנשים נישאים מתוך אהבה בתקווה כי היא תימשך לנצח, אבל האהבה נצחית היא כל עוד היא נמשכת, כפי שגרס גבריאל גרסיה מארקס. מתי הופך הקן המשפחתי לקן הקוקיה, שצריך להיחלץ ממנו ומהר, היא שאלה שרק מי שמצוי בתוך הקן יכול לענות עליה. אך למרות המהמורות הבלתי-נמנעות, כולם רוצים להיות נשואים. אוקיי, אולי לא 24 שעות ביממה, אבל לבני-האדם תשוקה עמוקה לקשרים מונוגמיים. על אף המתירנות, השפעת העולם המערבי, קריסת הטאבואים והשחיקה היומיומית, האדם הוא יצור משפחתי, שהמונוגמיה בטבעו (אנחנו נידונים לבן-זוג אחד, אמר מישהו, וזה נקרא כיום מונוטוניה). לכן, גם מי שהגיע לסוף הפרק ונפלט שרוט וחבול מעגלת הנישואין הקורסת, ממחר לקפוץ לעגלה חדשה ולפתוח בפרק ב'. אי-אפשר אולי עם המוסד הזה, אבל אי-אפשר בלעדיו.

למרות החותנת - או בעזרתה

לזוג הראשון, אדם וחווה, היו כל הנתונים לטובל לנצח באושר גן-עדני (אולי בגלל שלא היתה שם חותנת). אבל הם עוד לא סיימו לפתוח את מתנות החתונה, ומה לא נפל עליהם: נחש מבטיח ומדיח, התפוח שבהסתר ירוק יותר, ריבונו במלוא חרונו וצו גירוש מגן עדן בידו. ודווקא בגלל זה, האתגר גדול עוד יותר: לשרוד, ובהצלחה ובשמחה, את הזוגיות. למרות החותנת, ואם אפשר - בעזרתה. הרגעים הקשים במלחמת המינים הם שעתה הגדולה של החותנת. זו, מעבר להיותה מקור לבדיחות, עשויה להיות הכתובת, המשענת, המנחמת והמעודדת.

עו"ד בני דון-יחייא הוא מומחה לדיני משפחה, שכתב ספרים אחדים בתחום זה ומעלה מופע הומוריסטי על חיי זוגיות בשם "טובים השניים".

אורנה רוטברג, פיני קידרון, אסנת פישמן, אדיר מילר

